Hatodik évfolyam. 185-ik szám. Kolozsvártt, 1876, kedd augustus 15.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Előfizetési díj.

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva

Egész évre . . . . . 16 frt
Félévre . . . . . 8 „
Negyedre . . . . . 4 „
Egy hónapra helyben . . . . . 1 frt 50 kr

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik minennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Hirdetési díjak

Hatszor hasábozott garmond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau **Budapesten** Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Weisz Mór hirdetések felvételi irod. Budapest szervitatér 5. sz. Braun Ede hirdetményi ügynöksége, Józseftér 10. sz. 1 emelet

Nyiltéri czikkek
garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:
Főtér 4-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESEBB CZIKKEK DIJAZTATNAK.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS
a
„KELET"
politikai és közgazdasági napilap
hatodik évfolyama harmadik évnegyedére.

A „Kelet" előfizetési ára:

Egész évre . . . 16 frt
Felevre . . . . 8 frt
Negyedre . . . 4 „
Egy hónapra . . . 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legczélszerűbben postai utalványnyal alólirt könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolc egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánynyal szolgálunk.

STEIN JÁNOS,
a „Kelet" kiadója.

Kolozsvár, 1876. aug. 13.

Az aggodalom, mely ugy szólván kivétel nélkül nehezedék mindnyajunkra, s mely abból származott, hogy félősnek látszott, ha vajjon nem engedi-e monarchiánk magát a tettleges actio terére sodortatni, apról-napra gyöngül és apad. Mert, bánnennyire lettünk légyen is a két kormány s a közös külügyminister józan belátásáról meggyőződve; bármennyire számithattunk is arra, hogy azok, a kiknek a döntés hatalma kezükben nyugszik, nem fogják süket fülekkel mellőzni a népek akaratjátszás félreösmerhetetlen közvéleményét sem— mégis, tultelől, az iránt is tisztábanlehettünk, hogy a körülmények sokkal hatalmasabbak minden emberi erőnél s különösen ott és akkor, a hol s midőn szinén jelentékeny emberi erők állanak velő szövetségben.

Nyt titok volt ugyanis, hogy egy számra csekély, de befolyásra annál hatalmasabb öredék existál monarchiánkban, mely a hatalmi aspiratiók balul félfogott hiuságából, bizonyos traditiokhoz való ragaszkodásból s a mult némely büneinek természeszerü consequentiáiból épen nem volna idegen, egy kis területi nagyobbodás kedvéért, a nyilt actioba lépéstől s a keleti kérdés olyszerü megoldásától, mely a gyöngébb népeket a hatalmasabbak szabad zsákmányául tekintvén, önkényszerü hatalomszóval teszi meg a népek és országok feletti önkényszerü osztályt.

És e töredék az előitélet, a faj-gyülölség s az absolutismus segédletére biztonszámithatott s azonnal veszélyesebbnek látszhatott.

Valóban eléggé nem méltányolható tehát a felség birálaton felyülálló alkotmányos érzülete, a két kormány és a közös külügyér egyértelmü tapintatos magatartása, melylyel mindez ideig igazán bámulatos ügyességgel ki lehetett a cselekvés terére való sodortatás veszélyét és pedig ugyancsak terhes veszélyét kerülnünk.

Távol legyen azonban tőlünk, hogy e veszély már is teljes elmultát merhetnők üdvözölni.

A teljes semlegesség s valamennyi hatalmasság tartozkodása mindennemü közbelépéstől s a küzködő felek iránti tökéletesen egyenlő negativ magatartás, csak az egyik s minden esetre könnyebb stadiuma a nemzetközi viszonyoknak.

Sokkal terhesebb viszonyok következnek be akkor, midőn a reichstadti egyezkedés értelmében, a döntő momentum elkövetkezése után, a mediatio pillanata fog beköszönteni s a győző és vesztes fél közötti békepontok megállapitása kerül napi rendre.

A nagyban és általában való elvi megállapodás mindig könnyebben sikerülhet, mint a részletek pontozatainak meghatározása.

A felkelők, Szerbia és Montenegro — teljesen leveretve talan még inkább fognának az okos szóra hallgatni, de fog-e s mennyire a győzelmes Törökország a közbelépő nagy hatalmaktól tanácsokat bevenni?

És ismét magok a közbelépő nagy hatalmak fognak-e teljesen egyetérteni az adandó jó tanácsokban s nem fognak-e, midőn másokat békéltetnek, magok egymással oly nézeteltérésekre jutni, melyeket békésen kiegyenliteni lehetetlen??

Ha tehát eddig Scylla és Charybdis között evezett monarchiánk, melyek veszedelmes örvényeit és kiálló szikla-csúcsait csak a legnagyobb eszély és legbölcsebb belátás kerültethette el velünk: szintoly veszélyeknek nézünk elébe akkorra, midőn a küzdő felek egyike valóban döntő eredményre jutva akár a *status quo ante* teljes visszaállitására, akár valamely más megoldási módozatra kerül majd a sor.

Nem tekinthetjük feladatunknak, hogy a nemzetközi nagy-politika csinálásába kontár szóval beleártsuk magunkat; de igen is, csak ugy érezzük mint bárki más, a pillanatok válságos voltát s ép oly aggálylyal tekintünk a jövő elé, mint azok, a kiktől e jövő alakitása legközvetlenebbül függ.

Fog-e sikerülni nekiek, hogy a keleten folyó küzdelmek e már-már bekövetkezett második stadiumában ép oly erélylyel és eszélylyel járjanak el, mint az elsőben eljártak?

Fog-e sikerülni a tényezőknek, hogy az események felszinén birják magukat ama döntő pillanatban is tartani — vagy pedig a végzet és esély s az annexio hivei homályban folyó munkálkodása épen akkor dönti halomra az eddigi elért eredményeket, midőn azok már-már gyümölcseiket lesznek hozandók!? . . .

Ki tudná ezt is ma megmondani?

De azt nyiltan és határozottan s a megczáfoltatás minden veszélye nélkül meg tudjuk mi is mondani, hogy a közvélemény, hazarészünkben is, ép oly határozottan a semlegességet követeli az események e második stadiumában, mint követelte az elsőben.

Hanem azért az aggodalom továbbra is a mi osztályrészünk marad — s minél inkább közeledünk a döntő pillanathoz, annál nagyobb mértékben...

A háboru.

Az egész szerb hadsereg megindult a Morava völgye felé. Alimpics csekély őrsereget hagyván hátra Lesnicában, az ország belseje felé tart; az Ibar hadsereg Kruseváczot igyekszik elérni, hogy azt a már Zvaniczában állomásozó, északnak tartó Dervis basa ellen megvédelmezze. Lesjanin a zajicsár-paracsini uton Lukovánál áll, s kisérletet sem tesz az őt nyomban követő zajicsári török sereget feltartóztatni, hanem folyton vonul vissza előle Paracsin irányában. Achmed Ejub serege a Kujazevác banjai uton elfoglalta a toplai szorosokat. Nemsokára Banjában lesz. Mert nem valószinü, hogy a szerbek komolyan gondolnának arra, hogy Banjától keletre utját állják. Egy nándorfehérvári távirat világosan kimondja, hogy a szerbek a nagy csatát Banja és Alexinátz között várják. De még az alexináczi erőditésekben sem biznak valami különösen a szerbek: nyakra főre erősitik Nándorfehérvárt, melyet utolsó refugiumkép akarnak fölhasználni tönkrement seregeik maradványai számára.

Románia és Szerbia közt a viszony ismét megváltozott. Eddig a román kormány derüreborura engedett Szerbiába fegyvereket szállitani, most meg azt se igen engedi meg, hogy Oroszországból a sebesültek ápolására való készleteket szállitsanak Belgrádban ezt annak tulajdonitják, hogy most Konstantinápoly és Bukarest közt ujabb alkudozások folynak.

A szláv rokonszenvi áramlat Oroszországban mindinkább terjed s naponta nagyobb hullámokat vet. Köztisztviselők, katonatisztek, mindenféle hatóságok, sőt maga az orosz főtáborkar tisztjei és hivitalnokai fizetésük bizonyos százalékát a szerb-török háboru egész tartamára áldozzák. Most Orel és Kazan városok, Moszkva és Pétervár példáját utánozva, egészségügyi osztályokat Szerbiába inditani készülnek.

De a buzgalom pánz- és foszlánygyüjtésekkel, tisztán philantropicus segitséggel már nem elégszik meg: a hevesebb természetü gazdag orosz szlávok már önkénytesekét toborozni is bátorkodnak. Pár nap előtt a „St. Petersburg Viedomosti" hiresztelte, most pedig a „Novoje Vremia" és utána a „Russkija Viedemosti" közlik, hogy bizonyos B—l. M. N. saját költségén s a „lazáni boldogságos szüz s az üdvözitő nevében" felszerelt két önkénytes hadcsapatot Szerbiába küld, melyek Csernajeff előhadában mint guerilla csapatok fognak működni.

A czárnő, mint a „Russkija Viedemosti" értesit, a Vörös kereszt" vyatkai osztályának az általa a szláv sebesültek javára megszavazott 3000 rubelnyi adományért köszönetet mondott.

Az orosz czár és Vilmoscsászár közti titkos szerződésekhez egy párisi távirat szerint még egy pótzáradékra nézve is történt junius 11-én megállapodás. Ez utóbbinak szövege nem sokára ki fog hirdettetni. Más oldalról ugymond az idezett forrás, határozottan állitják, hogy a párisi és londoni kabinetek a Porosz- és Oroszország közti titkos szövetségi szerződésnek birtokában vannak E szerződésben meg van állapitva, hogy azon esetre, ha a szerbek győznek, Bosnyákország Szerbiával fog egyesittetni, a szerbek veresége esetén pedig Milán a trónon megmarad. A megállapodások lényeges része azon szakadás eshetőségére vonatkozik, mely egy congressusban a hatalmak közt támadhatna. Bizonyos az, hogy jelenleg ugy Franczia-, és Angolország, mint Törökország idegenkednek a congressus eszméjétől. Decazes a diplomatiai testület tagjainak azt mondá, hogy a congressust fölöslegesnek tartja, s kijelenté, hogy lehetséges, mikép távirati tárgyalások utján 8 nap alatt minden nehézség meg fog oldatni. Decazes törvényes dolognak tartja Milán letételét, fentartva, hogy a török csapatok Szerbiát elhagyják.

A három északi hatalom megállapodásairól a következő ujabb versiot olvassuk: A megállapodás a következő 4 pontba foglalva össze: 1. A reichstadti egyezség értelmében a nagyhatalmak interventioja a kellő nyomatékkal akkor történhetik meg, ha a hadviselő felek egyike ezért folyamodik, vagy ha magát határozottan legyőzöttnek ismeri el, vagy ha tények ezt elutasithatlanul követelik. 2. E körülmények egyikének bekövetkezte után az északi hatalmak meg fogják próbálni: egyesülten megegyezést hozni létre az európai hatalmak közt a közvetitésre, melynek czélja a Balkán félsziget jövőbeli alakulását megállapitani. 3. Ez által ki van zárva az, hogy e jövőbeli alakulások eszközlése magára a portára bizassék, vagy hogy Konstántinápoly és Belgrád közt közvetlen megegyezés történjék. 4. Közvetlen megegyezés a porta és Montenegro közt, mely nem áll az előbbihez vazalli viszonyban, bizonyos körülmények közt mindenesetre megengedhető, azonban megszoritással, ha ez a nélkül megtörténhetik, hogy a nagyhatalmak közti megegyezés alapját lényegesen nem alterálja, illetőleg a nélkül, hogy a nagy hatalmak egyike sem tesz kifogást sem Montenegro követelményei, sem a porta által szándékolt engedmények ellen.

A „Tagblatt" jelentése szerint a czárnak Milán fejedelem egy magánlevele nyujtatott át. — Szent Pétervártt bizonyosnak tartják, hogy Montenegró titokban békealkudozásokat folytat a törökkel. Fadejew állitólag még Szent-Pétervártt tartózkodik.

Franczia levelezők s belgrádi szerb forrásokból meritő egyéb tudositók azt jelentik, hogy a törökök Zajcsár bevétele után iszonyu kegyetlenségeket követtek el. Megöltek 11 elfogott szerb tisztet, agyverték a sebesülteket,

A „KELET" TÁRCZÁJA.

MARGIT.

Lélektani rajz

SZÁSZ BÉLÁTÓL.

(Folytatás.)

IV.

185* máj. 30.

Gálkosom akar ön lenni uram? Őrült lázban jek e három nap óta, hogy a világtalan nem jelent meg a templom küszöbén. Ezt az ön lgyetlensége tette, uram! Tudja meg hát, hogy lelkem üdvössége függ ez aggon. Tudja meg, hogy csak ő válthat meg az örök kárhozatól. A pokol gyehenna tüze nem lehet oly rettenetes, mint a kin, mely most gyötör. Uram, adja vissza nekem a koldust s én rabszolgájaleszek örökre. Jöjön uram és vegye át kegyetlensége zsákmányát. Isten látja lelkemet, hogy nem én, ön akarta igy. Bocsássa meg isten önnek e kegyetlenséget. Adja vissza nekem az aggot és jöjön, rendelkezzék. Ma este 8 órakor nyitva lesz szobám ajtaja — jöhet, havolt önnek lelke, egy elvettetett porbeli fölet megtaposni. Ha az agg holnap reggel ne ül szokott helyén: számoljon ön az Urnak egy öngyilkos lelkéről. Az aggot uram, az agg adja vissza nekem, vagy elvágta utját vezeklésemnek — elvette éltemet.

V.

185* máj. 31.

Jól sejté, asszonyom, az aggot én vettem rá pénzzel, hogy távol maradjon a templom küszöbétől. De istennek anyjára, kinek lábainál annyiszor látám önt imádkozni, esküszöm, hogy csak a kényszerüség vitt rá, hogy ez utolsó eszközökhöz nyuljak. Ön feltétlenül megtagadta tőlem a találkozást — volt-e mit tennem, mint hogy a kényszerhez nyuljak? Ne itéljen igaztalanul felőlem és ne itéljen el. Im az agg rendes helyén ül, birom önnek engedélyét, hogy fölkeressem. De én nem élek viszsza előnyös helyzetemmel. Jövőre is csak a templomban kivánom látni, mindaddig, mig méltónak itél arra, hogy akár önkénytesen megadja nekem a találkozást, akár levélben, közölje velem történetét. Megválik: én vagyok-e a kegyetlen, vagy pedig ön? Én várok, de le nem mondok, nem soha! Egy szót, csak egy szót, küldöttemtől, ki e sorokat viszi.

VI.

185* jun. 1.

Áldja meg az isten érte, uram. Köszönöm, köszönöm! Nehány napi nyugalmat kérek. Áldja meg a jó isten! Ki hitte volna, hogy én még valaha hálát is tudok mondani?

Margit.

(Folyt. köv.)

A föld körülutazása.

Phyladelphia, 1876 julius 23-án.

(Három óra alatt 88 mrtföld. 95 fok meleg. Az évszázados emlékünnepély. A nemzetközi kiállitás. Az elhelyezés, a főépületek.)

1876 julius 12-én fél tiz órakor reggel New-Yorkot elhagyva, 3 óra alatt vasuton megérkeztünk a 88 ángol mértföld távolságra fekvő Phyladelphiába, Pennsylvánia fővárosába, a hol a „green streetben", Phyladelphia egyik szép és egésséges utczájában, számunkra előre kifogadott szállásunkat elfoglaltuk.

A jó és kényelmes szállásra nagyban volt szükségünk, mert a nagy meleg folytán ki voltunk merülve, egész nap nem voltunk képesek helyből mozdulni és még a késő estvéli órákban is tikkasztó volt a hőség; személyesen néztem meg az nap a hévmérőt, s az $^1/_2$9-kor östve Fahrenheit szerint 95 fokot mutatott.

Mindenki meg van döbbenve, a halandóság roppant nagy. Egy erős munkás, kitől a „Chestnut-street" egyik főutcza irányát tudakoltuk, az is azt jegyezte meg a melegről: „the heat is fearful," hogy az rémitő.

Rendkivüli szerencsénkre azonban a nagy meleg a harmad napra beállott eső és éjszaknyugoti szelek folytán szelidült, mert különben itt kellett volna hagynunk a kiállitást.

Mielőtt, erről is egynémelyet elmondanék, megemlíteni óhajtom, utolsó levelemben tett igéretem szerint, a függetlenségi nyilatkozat százados évfordulója alkalmából Phyladelphiában hivatalósan megtartott ünnepélyeket is; de minthogy azok eddig, jó részt ujságilag már közölve vannak, nem fogok ez okon azokkal terjedelmesen foglalkozni.

A harangok zúgása és az ágyuk dörgése jelezte az ünnepély kezdetét. Mire az Independence-hall körüli utczák nagy néptömeggel megtelvén, megérkeztek az ünnepély nevezetességei is; kik közül Sherman tábornok, a jobbkezén álló Oskár svéd herczeggel. és az egyesült államok titkára Cameron, továbbá Hayes kormányző és Sherman hangos „cheer"-ekkel fogadtattak, minek lecsilapulta után kezdetét vette az eredeti 13 állam centennial legiója fölött Sherman tábornok által tartott katonai szemle.

Ezt követte a helyettesitett elnök székfoglalása sir Thomas K, Ferry az egyesült államok alelnöke által, mire főtisztelendő Williám Bacon Stevens egy szép imát elmondva, a nagy nemzeti énekkar a „wellcome to all nations" hymnust énekelte el.

Erre következett a függetlenségi nyilatkozatnak az eredeti kézirat szerinti felolvasása sir Richard Henry Lee által, kinek azt Grant elnök távozása előtt e czélra kézbesitette. A függetlenségi nyilatkozatot a Brazilia részéről az egyesült államokhóz intézett üdvözlő átirat felolvasása váltotta fel, a mely ünnepélyes actuson Dom Pearó császár is megjelenvén, azt ő is felállva hallgatta végig.

Bayard Taylor elszavalta ezután az általa ez alkalomra szerzett „national ode" nemzeti odát, mire a napi szónok Br. Evarts tartott egy alkalmi szonoklatot, mit ének és zene zárt be.

Másnap reggel az East fairmount parkban a németek által Humboldt tiszteletére emelt szobor lepleztetett le. Ezek voltak a phyladelphiai ünnepélyek főbb mozzanatai.

És most szólani fogok a phyladelphiai nagy nemzetközi kiállitásról, mely a mint tudjuk még május 10-én nagy ünnepélyességek között az egyesült államok elnöke által megnyittatott és a mely által ezen államok méltóan ünneplik meg száz év előtt tett függetlenségi nyilatkozatukat; le fogom röviden irni a kiállitási épületeket: a főépületet, a gépcsarnokot és az agricultural hall-t, melyben a gazdasági gépek és gazdászati termesztmények vannak elhelyezve, ezeken kivül még két igen szép és állandó használatra emelt épitményt: a műcsarnokot és a horticultural hall-t, a hol a kertmivelés és kertészeti művészet legjelesebb productumai vannak kiállitva.

A phyladelphiai nagy nemzetközi kiállitás oriási kiterjedésére nézve a bécsit meghaladja; de csakis kiterjedésére, minthogy az elintézések nem oly nagyszerűek és az épitmények sem állhatják architektuiai szempontból a versenyt ki: mindazonáltal, kétséget nem szenved, hogy Europa részéről is ezért elismeréssel kell hogy találkozzék a nagy cisatlanti nemzet, mely függetlenségi nyilatkozata százados évfordulójának megdicsőitésére mindent megtett; mindent megtett, hogy a még aránylag nagyon fiatal állam versenyre kelhessen az egynémely tekintetben már tulszárnyalt vén Európával — a tudás minden ágában — a tudomány, müvészet, ipar és kereskedelmet illetőleg egyaránt.

A kiállitási tér igen czélszerűen — egy magas, mintegy 90 lábnyi fensikon — választatott meg, mely a Schuylkill folyamocska által van szegélyezve, a Gizard és Elm Avenne-któl pedig éjszakra fekszik, roppant térfogatot, mintegy 230-250 holdat (acres) foglalván el, melyen a közlekedés több fő és vasutakkal eszközöltetik.

A térség legszebb részén emelkedik a főépület, ettől éjszakra a műcsarnok (memorial hall) és nyugotra a gépcsarnok van. Nyugotra és éjszakkeletre fekszenek a különböző államok pavillonjai, az egyesült államok kormány-épülete és a hölgyek csarnoka. Ezektől ismét nyugotra a mezőgazdasági kiállitási épülettel szemben, a kiállitási tér közepén, tagadhatatlanul, a fairmount-park legszebb részében, magaslik a valóban pompás és fényes kertmivelési csarnok.

Seethal Ferencz.

Jövő számunk a közbeeső ünnep miatt csütörtökön jelenik meg.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

felgyujtottak minden házat, mely birtokukba került stb. Az ily tudósitások hitelessége nagyon kétséges, konstantinápolyi lapokban hasonló értesitések olvashatók a szerbek kegyetlenségéről, kik arról vádoltatnak, hogy agyonvernek minden elfogott törököt.

Legujabb.

Bécs, augustus 12. Ragusából jelentik: Kozman pasa négy zászlóaljjal Lyubinyébe érkezett; Muktár pasa még Trebinyében van. Az első csapatmozgósitás csak demonstratio volt, mert Trebinye két hónapra bőven el van látva élelemmel. A felkelők a bileki és trebinyei főhadiszállásra vonultak vissza. A közlekedés Trebinyéből Raguza és Mostár felé nincs megszakitva. Krstácz a szeniczai uton a törökök netaláni támadása tekintetéből egy montenegrói hadosztály által van megszállva. Antivariban ötezer nizam szállt partra. Mahmud pasa seregeinek befejezett összpontositása után a montenegróiakat meg fogja támadni.

Belgrád, aug. 12. Milán fejedelem ma este fél 10 órakor Belgrádba érkezett.

Bécs, aug. 12. A „Pol. Corr." jelenti: A maroniták főnöke Karam Jusszuf Rómába érkezett, mint állitják, hivatalos küldetéssel az ottoman birodalomban levő katholikusok ügyében a vatikánnal tárgyalásokat kezdeni. Karam állitólag fel van hatalmazva, hogy a katholikus egyház számára jelentékeny engedményeket ajánljon.

Bécs, aug. 12. A „Pol. Corr." jelenti Belgrádból e hó 12-éről, hogy a generalissimus elhatározta a Moravavölgyét elhatározó ütközet nélkül föl nem adni. — Osman pasa csapatai Paracsin ellen operálnak, működésök főczélja azonban mégis, ugy látszik, a Morava völgye. Ejub pasa a bánjai defilé bemeneteléné áll. Bánját erősitik. Lesjanin seregének zömével Bresztovácz közelében van. — Negotinban a törökök dunai partrendőrséget szerveztek. — Zajtsár helységnek csaknem fele le van égve. — Negotinban a nizamok állitólag minden házat kizsákmányoltak.

Bécs, aug. 12. Lembergből távirják: Tegnap ide két magas rangu orosz katonatiszt érkezett, kik állitólag Mehádiába utaztak, a gyógyfürdőket használni. Teljes bizonyossággal állitják, hogy ezek egyike a khivai győző, Kaufmann tábornok, a másik pedig ifjabb Gorcsakoff herczeg volt, kik Szerbiába utaztak. Az orosz konzul a legnagyobb tisztelettel fogadta és nehány állomásig elkisérte őket

Viddin, aug. 12. A Kladova mellett állitólag elsülyesztett torpedokat, a legszorgosabb keresés daczára sem találták meg, valamint a torpedok elsütésére szolgáló villanytelepet sem. A Kladovához küldött csapatok főfeladata az volt, hogy ezeket megkeressék (!) Egy Negotinból ideérkezett ordonnance-tiszt beszéli, hogy a lakosok az egész vidéket elhagyták. További hadmiveletekről még nem hallani semmit.

Konstantinápoly, aug. 12. A Mithad és Rusdi pasák közti ellentétek mind élesebben lépnek napfényre; Mithad állása mind kényesebb lesz, azt mondják róla, hogy a vallást elárulta. Itt naponként nagy győzelmekről szóló sürgönyöket hirdetnek ki. A lapok Ausztria-Magyarország állitólagos csapatöszpontositásait azon megjegyzéssel kisérik, hogy a porta ez iránt Bécsben reclámálni szándékozik.

Raguza, aug. 12. Nikita fejedelem mozdulatáról semmi hir; de bizonyosnak mondják azt, hogy a törökökkel titokban egyezkedik és hogy Andrássy grófhoz is azon biztositással fordult, miszerint az ellenségeskedést megszünteti, ha Törökország kivánságának eleget tesz. Muktár pasa teljesen el van látva élelemmel.

Zimony, aug. 12. Sok szerb szökevény Báziáson alól magyar területre lépett és a visszautasitásnak nem engedett. Félni lehet, hogy számuk gyorsan fog nőni. A monitorok szakadatlanul közlekednek Zimony-Mitrovicza és Zimony-Orsova között, hogy a fegyvercsempészetet megakadályozzák.

Belgrád, aug. 12. Ma bocsátották el Zimonyból az orosz egészségügyi-személyzetet, miután szigoru kutatásnak lett alávetve, mely alkalommal nehány fegyvert is elkoboztak. Csolak Antics vereségét ismételve megczáfolják, de visszavonulását nem.

Belgrád, aug. 12. Az itteni orosz főconsul Milán által megkérdeztetvén, azon hivatalos választ adta, hogy a hatalmaknak nincs oly eszköz rendelkezésükre, melylyel a törököt Belgrádig nyomulásában fen lehetne tartani.

BELFÖLD.

Udvarnelyszék, aug. 8.

Tisztelt szerkesztő ur!

A „Kelet" 154. számában közlött tárgyilagos levelemnek az unitarius püspök-választást illető részére a 167. számban személyeskedő megjegyzések tétettek; kérem azért tisztelt szerkesztő ur, méltóztatik rövid válaszomnak helyet adni.

Tudomásul veszem, hogy reflectáló ur előtt a ruha teszi az embert, a mennyiben szerinte: öltöny készittetés által „válik lehetővé" a zsinatra való megjelenés; tudomásul veszem, hogy reflectáló ur szerint az itteni unitariusok csekély személyemmel nem rokonszenveznek; sajnálattal veszem ezeket tudomásul, de nem reflectálok egyikre sem. A továbbiakra nézve azonban meg kell jegyeznem, hogy „egyházi szerény életünk terén" a korteskedés épen nem lenne idegen növény, a mint arra maga reflectáló ur is kiválóan jól emlékezhetnék a közelebb mult esperesi választás idejéből, midőn a többség jelöltje ellen a capacitationak nagyon is tisztességtelen neme alkalmaztatott volt, és épen azok részéről, kik most egyik tanácsosunkat azzal ijesztgetik, hogy: ha Ferencz Józsefre szavaz, a bekövezendő megyei tisztujitás alkalmával nem adnak neki vótumot a dullóságra.

Auch eine schöne Gegend! Ez sem korteskedés, ugy e bár? Szerencse, hogy amaz egyházi tanácsos mind népszerüség, mind erkölcsi erő tekintetében fölül áll az ilyen korteseken.

Azt mondja reflectáló ur: „vannak biz itt olyan hitfeleink is . . . a kik önnel nincsenek egy véleményben." Már i. i. velem a „vivát" kérdésében. Igaza van. Magam is tudom, hogy vannak olyan hitfeleink, de azt is tudom, hogy azok számának nagyon nagyon piczi százalékát képezik azok, kik egyszersmind egyházi tanácsosok is levén, votummal birnak; mert a pap — mint ilyen — nem bir szavazatjoggal. Jól ismerem, csaknem egyen-egyen ismerem ezen „hitfeleinket". Legtöbbnyire tisztes és tiszteletes öreg urak ők, kik mindannyian kiérdemlik az általános nagyrabecsülést, s nincs egyéb gyengeségük, mint hogy az egyházi tiszt-választások alkalmával mindannyian ugyanegy és egyetlen eszmén csüggnek, s szorakozottságukban ilyenkor még a keresztelést is „atyának, fiunak és szent — successionak nevében" végzik. És vannak még e jelszó mellett ugy elvétve, a „világiak" közül is, kiknek nagyon találó nevet adott kölebbről egy rom. kath. egyházi tanácsos ismerősünk, elnevezvén őket „unitarius Hilibiek"-nek.

Reflectáló ur még politizál is. Hagyjon békét annak; nem ért ő ahoz. A politikusnak nem szabad elárulni titkos gondolatait, s ime, ő már sejtetni engedi, hogy a mult képviselőválasztások alkalmával pártjuk egynémely tagja azért forcirozta a Ferencz József jelöltetését; azért hangsulyozta a kijelölő gyülést megelőzött értekezleten azt, hogy Ferencz Józsefnek Budapesten „unitarius missiója van;" azért állitotta, hogy az ő Budapestre költözhetését „magasabb unitarius czélból kell elősegiteni": mert a közelgő püspöki választásra „az akadályok elhárításáról idejében kellett gondoskodni." A jövő képviselő választásra vonatkozólag vádol engem, reflectáló ur ilyen intentiókkal, de óvakodjék az oktalanul odadobott vádaskodástól; ime, nagyon hamar eszünkbe jut a példabeszéd: „Wie der Schelm ist, so denk er." A vád, melyet emel, politikai immoralitást képez, melyet fanatisált hangulatában tesz fel arról, kinek gondolatait nem ismeri, nem ismerheti; mely vádra reflectálni nem lehet, mert nem tettekről beszél, hanem gondolatokat találgat; melyre reflectálni nem érdemes, mert oly oldalról jön, hol épen a mult képviselő választás alkalmával szenvedett hajótörést a politikai moral, a mennyiben olyan egyének, kik a „szabadelvű párt" értekezleteiben résztvettek, kik a képviselő jelölő gyülésre megjelentek, kik a párt többségének jelöltje javára saját jelöltjüket K. F. nyilatkozata által visszaléptették: olyan egyének — nem mindnyájan, hanem egy rész, kiknek neveivel is szolgálhatok — a bekövetkezett választás alkalmával a szélső balpárt jelöltje javára részben szavaztak, részben korteskedtek, részben az actiótól visszavonultak. Pedig bizony, tisztelt reflectáló ur, a képviselőválasztás nem személyes rokonszenv, hanem pártállás kérdése. Továbbá, miként egyeztethető össze nemcsak a moralis kötelességekkel, hanem az egyházi ügyek iránt való önzetlen érdeklődéssel is például amaz eljárás, hogy önök ugyanazon egyént, kitől most nagybecsü rokonszenvüket megtagadni elég kegyetlenek, az unitarius káté ügyében meginditani tervezett actióba bevonták, az ezen ügyben tartott értekezleten elnökükké választani kegyeskedtek; és később bizonyos indokokból — a működésben megakasztani jónak látták elejtve ezzel magát az ügyet is?

Végül figyelmeztetem reflectáló urat, hogy a „Kelet" 154. számában közlött levelemben egyátalában nem állitottam, hogy a zsinatra csakis az általam „hallomásból" megnevezettek fognak jőni Nem is óhajtom azt. Jöjjenek minél számosabban, és jöjjenek minél számosabben az ellenpártból is. Annál dicsőségesebb lesz a győzelem. Végszavaira pedig megjegyzem, hogy én mindenkinek egyéni meggyőződését tisztelni szoktam, legyen annak kifolyása hasznos a közügyekre nézve, vagy támogassa a „successio" schlendrian elvét.

Én soha senkit sem szoktam „ignorálni", legfölebb csak az olyan egyéneket, kik nézetkülönbség miatt személyeskedésekre engedik magukat ragadtatni.

. . . i . . . d.

Fürdői levél.

Vajnafalva, 1876. aug. 8-án.

Tisztelt szerkesztő ur!

Igen óhajtanám, ha ebben a panszlavistikus erőlködések miatt annyira „érdekes" háboruzó világban becses lapjának nagyon is igénybe vett hasábjain a béke olajágának árnyékában fejlődő honi vállalatokról és jó sikerü működésekről irhatnék; hogy mondhatnám el: nézzétek, mig ti oda ki utolérhetlen vágyaitok után kapkodtok, s e miatt merő vak, vagy legalább vakmerő ellenségeskedéstekkel koczkára dobjátok egyfelől a bár kevés, de legrosszabb esetben is meglevő, s ennél fogva ismert előnyeiteket, a hosszu gyakorlat által megszokott s viselhetővé vált terheiteket, másfelől lelki s testi szenvedéseknek, óriási anyagi veszteségeknek, halálnak s az izgalmas helyzet okozása miatt ráadásul még szomszédaitok s az egész Európa ellenszenvének teszitek ki magatokat, addig mi bajaink közepett csendes resignatioval fizetjük adónkat, választjuk képviselőinket és re bene gesta nem bibelődünk többet egyébbel, mint földjeink, iparunk, kereskedésünk vagy tan- és közügyeink mivelésével, melyeket taliter-qualiter elintézve beállunk tüzoltónak, hogy a gyulafehérváriak példájára a városi terhektől és a katonatartástól mentek legyünk, („Kelet" 1876, 178 sz.) nejeinket pedig, mint az egykori doctor bácsi mondta „saját üdülésünkre" (zur eigener Erholung) fürdőre küldjük s ha van elég apró pénzünk, pár napra magunk is odarándulunk.

Ad vocem fürdő megjegyzem, hogy a kiskászoni fürdőről egyebek mellett a zene hiánya miatt szöktem meg, és innen majd a zene ugraszt el. Azért „majd", mert a helyi fürdőbizottság abbeli fenyegetésében, hogy „ha ez a muzsika nem kell, még ezt is megszünteti" kilátásom van, s ezt zárjel közt monva a legtöbb vendég nevében állitom, a kisértés alól absolutiot várni, s igy, miután a fürdő taksát (1—2 frt) a „szépitési czélokra" már ugy is megfizettem, még élvezem itt pár hétig a kies vidék élenydus levegőjét és hatalmas gyógyerejü vizeit.

A szépitési czélokra vonatkozólag nem hagyhatom emlitetlen, hogy biz azok már tiz év óta mindig csak „czélok" maradtak, melyeket máig, nem hogy elérték volna, de, szemtanuk állitásaként, még meg se közelitetek, noha minden évben eszközöltetnek e „czélra" gyüjtések, sőt Kovásznán, mely tudvalevőleg Vajnafalvánál nem csak politikailag, de ma már földrajzilag is össze van nőve, az idén is mükedvelői előadásokat, s folyó hó 6-án csinos tánczmulatságot tartottak.

De ezért ugy látszik, hogy daczára derék fürdő orvosa, lelkes közönsé e és jelentékeny állásu vendégei folytonos ösztönzéseinek, marad minden a réginél, hogy miért, azt nem bigyesztették az orromra!

Az elébb emlitettem zene kritikán alól van, a vajnafalvi sétányon (!) nincsenek padok, a kovásznai piaczra az, a ki nem tud ügyesen voltigirozni, vagy nem volt kötéltánczos, hogy 2—3 öl hosszu rögtönzött rud pallókon tegye át magát, nehogy a falu felső részéről iparkodjék bejutni, mert az ottani molnárok kegyelméből a helység innenső részét körül öelő és bő „áldásá"-val elárasztó patak egész ellenállhatlan udvariassággal arra kényszeriti, hogy visszatérve az országuton kerülje meg a falut (mialatt hasznos ismeretre tehet szert, mert az ujonnan épitett, ámbár még lakatlan, de emeletére és transparens függönyeire büszkén fennhéjázó iskolaházzal ismerkedhet meg, ha ugyan ért a külfalain embermagasságra terjedő hieroglifek kibetüzéséhez) és aztán az alsó végén tegye pokolsáros vizitáját.

Különben leszámitva ezen csekélységeket s meg azt a boszuságot, hogy a fürdőket itt Vajnafalván kövekkel melegitik, a mikor a borviz a forró kövek belesülyesztése által az elszálló gőz miatt nemcsak erejében gyengitetik, hanem a tüzen hevitett s feketére kormosodott kövekkel ugy elpiszkosodik, hogy itt már ezután csak sötét szobában lehet meleg fürdőt venni, igen háládatos dolog a kovásznavajnafalvi fürdőt használni, minthogy magyar s román lakosainál kényelmes és olcsó lakást, ugy szintén barátságos ellátást kaphatni.

Ivó és fürdő vizeiről nem szólok, mert a ok nagyszerü gyógyhatásukat illetőleg annyira ismeretesek az országban, hogy nem szorulnak gyenge tollamra, hanem az országszerte ártalmasnak bizonyult májusi fagyokozta általános gyümölcshiánynyal szemben felhozom még azt, hogy itt bizony nagyon keveset tudnak fentisztelt dér uramról, mert sok helytt a fákat legszebb alma, körte és szilva alatt lehet görnyedezni látni.

Igaz, hogy dió és mogyoró sehol a körülfekvő erdőkben sincs egy szem is, de a most aratott és addig, mig ezen soraim napvilágot látnak, már jórészt be is takaritott gabona ugy, mint a törökbuza s más vetemény — a tavaszi sok esőzés miatt rothadó pityókán kivül elég gazdagnak látszik.

Időnk szép s tegnap országos eső üdité fel a már-már szomjuságba merült természetet, mire azonban ma ismét visszatért a napfény tehát ha hozzáképzeljük még a kovásznai t. postamesterkisasszony zöld lugosa megett összegyült olvasó közönséget, mely a tisztelt kisasszony szivességéből ott helyben mindjárt a posta megérkeztével „szerteszét huzódva tölti hirrel a begyét", a háttérben a „küldetés"-re váró öreg „ujságkihordó"-val, kész a Munkácsi ecsetjére méltó (kovásznai-fürdői) „csendélet".

Vürtembergi.

Hunyadmegyei régiségek.

(Folytatás.)

Az agyagkészitmények közt meg kell emlékeznem még azon lapos, a mi négykrajczárosunk nagyságával versenyző és középen kilyukasztott alakokról, melyek szalagra füzve nyakék gyanánt szolgálhattak. Egy edényfedő alaku darab szintén lyukkal van ellátva, miből azt következtetjük, hogy szalag vagy bur volt az edényre elkötve, s a fedőt két széllő nyilata segélyével biztositották az elveszéstől, mint azt ma is sok helyen látni.

A talált kőeszközök között főfigyelmet a balták és vésők érdemelnek. Ezek nagysága rendesen jelentéktelen 5—6 cmeter szélesek és hosszuk különböző, de a 12 ctmetert nem igen haladják meg. Anyaguk leginkább amphibolpala, kevesebb számban vannak melaphirból, dioritból, homok-agyagpalából, mészkőből, zöld jaspis, rubin calcedonfélékből, sőt kaolinból is, mely utóbbi inkább csak külső diszül, a hatalom vagy ilyesmi jelképeül szolgálhatott. Mindezek gondosan ki vannak csiszolva és ügyesen idomitva. Különösen egy pár amphibol-véső valódi remekmü. Találni durván hajtott darabokat is homokból, mészből. Az atlyukasztott példányok mégis ritkaságok s ugy látszik, hasitott nyélbe kötötték azokat, jóllehet ilyen nyelet még idáig nem sikerült találni. Torma Zs. urhölgy gyüjteményéből két példány azért felette érdekes, mert a furás módját illustrálja. Az egyik egy aphanites-zöld kőcsákány, melynek első nyilata alkalmasint kettétörvén, tulajdonosa alább egy másodikat kezdett, de valami akadály miatt munkáját félbeszakitotta. A másik egy amphybol-csákány, melyet keskenyebb lapján próbáltak kifurni, de egyenetlenül indulván a munka, szintén félbenhagyták. Mindkettőn jól kivehető a közép furási mag, miből önként következtethetjük, hogy a svájczi czölöpépitmények leleteiben talált példányok eljárási módját követték itt is. De Közép-Áfrika müveletlen feketéi közt ma is szemlélhetjük, hogyan sodor tenyere közt a munkás egy felső sarkával cylindricus nyilatba helyezett pálczát, melynek a furás alá vett kő lapján forgó alsó végét vizbe áztatott s folyvást vizzel táplált homok mélyiti be, mig végre egy nucleus hull ki s a nyél befogadására szánt nyilat készen áll. Ilyen nucleust itt még nem találtunk, jóllehet semmi kétség, hogy előbb-utóbb itt is akadunk ilyenre, mint a zürichi tóparti épitményeknél, honnan egész collectio került már ki.

Némely csákány alsó lapja egészen simára van csiszolva, miből azt kell következtetnünk, hogy ezeket a tárgyak simitására is használták. Különben teljesen simitásra szánt eszközök is fordultak elő Tordoson. Ezek quarzfélékből, achat- és callcedonból állnak, többnyire négyszögüek vagy körcsések. Ritkább a homokból készült. Kérdés alatt áll azonban, vajjon nem lehettek-e ezek kézi malomkövek-is, miután a salakos tüzhelymaradványokból átni való, hogy a gabonaféléket puhitva használták.

Szilánkot is nagy mennyiségben találni Tordoson. Torma Zs. urhölgy legalább ötvennel bir; a dévai reáltanoda és a nagyenyedi collégium gyüjteményeiben is lehet ugyanennyi. Ezek anyaga: tüzkő, szarukő (sötét és szürke), jaspis (dendrites, aprog), upál (máj, viasz), achat, és legkissebb számban vannak az obsidean-szilánkok. Leghatalmasabb egy tüzkő-példány, melyet szaggatott éle fürészelésre is alkalmassá tehetett

Van hegyes, tompa, vakarókés forma, sőt némely kissebb olykép van szándékosan kiélesitve, hogy hegyesebb végével sürün egymás mellé valamely dorong végére illesztve vágószerül használhatták.

Hogy pedig mindezen eszközöket ott helyen is gyártották: arra nézve tájékozást szerezhetünk az u. n. magkövek gyakoriságából. Ezek felületén szépen kivehetjük a pattintási idomot. Találni még gömbös kődarabokat, melyek nyilván parittya kövek lehettek.

Szintoly nagy érdekre számit a régészetkedvelőknél e telep szerves és különösen állati maradványaival, mert azok még az edények és házi eszközöknél is határozottabb világot vetnek az őslakok, ősnépek miveltségi állapotára. Kétségtelen az is, hogy a kérődzők több faját házi állatként használták, a kutya már őrizte lakásaikat s ennélfogva állandóan letelepült pásztórkodó nép hagyta itt nyomait, mely azonban már gabnaféléket is tenyésztett. Hogy pedig nem ideig-óráig lakták e helyet s nem futólagos átutazásnál használták letelepedési helyül: kétségtelenné válik a kulturréteg vastagságából. Még áradványi ülepedés is hosszamos idő alatt érhet el 60 ctmtrnyi vastagságot, minővel e helyen találkozunk; mily hosszu időnek kelle tehát a mulandóságba elsuhanni, mialatt ily tekintélyes vastagságra gyülhetett fel a háztájak lassan gyülő hulladéka.

(Folyt. köv.)

Nemzeti szinház.

(Kis ördög. Népszinmü 3 felvonásban irta Mátrai B. Béla. Először előadatott a szerző jutalomtékául 1876 aug. 12.)

A biráló-bizottságnak teljesen igaza volt, mikor a „Kis ördög"-öt csak előadásra ajánlotta. Sőt még tán igen is messze ment, ha t. i. szigoruak akarunk lenni. Árpár e vád ellen hatalmas védfegyverők van a bizottság tagjainak. Az t. i., hogy Mátrai a „Kis ördög"-et csaknem egészen átalakitott; ezért pedig ők nem lehetnek felelősek.

S ha ez átalakitást nem szi szerző: szinte föl lettünk volna mentve darabját még egyszer megbirálni e lapok hasábjain, hanem csak a bizottság jelentését kellene reprodukálni. Igy azonban egészen el kelle térnünk attól.

* * *

Először is mondjuk el a mesét. Ez az I. és II. felvonásban egyenlő a pályázatra bocsátott „Kis ördög"-ével s röviden ez:

A „Kis ördög" Juliska, a Szabados Pistáné huga, kit a Szabados pár férjhez akar adni a Gyujtóné szomszédasszony nagy száju és alamuszi Gabi fiához; Szabados mert féli nejét Gabitól, Szabadosné: mert féli férjét Juliskától. De Juliska nem azért a „kis ördög" hogy ily könnyen lehessen kikapni rajta s kéröje elől a toronyba menekül s onnan kosarazza ki Gabit — egy veréb-fészekel. A toronyba Mózsi bácsi révén jut, ki idős egy öreg s kinek fija (Balázs) felé haik is egy kissé Juliska. Balázs, ki a szomszéd faluban uraságí hajdu, meg is jön, mert Juliska kedvese, Zsuzsi ellen az a gyanu támad hogy gyermeke volt és azt meggyilkolta. Gabi és anyja azonban boszut forralnak Juliska ellen a kosárért s kezökre dolgozik a kis lovász, a Ferke, Zsuzsi öcsöse is, ki azt hive, hogy Balázst Juliska csábitotta el testvérétől, szintén átjön Tarczaliba, hogy Juliskát leáldozzék s Balázst visszatéritse. Juliskának megtetszik a tüzes kis lovász, ki oly lélekkel fogja nénére pártját s miután látja, hogy Balázs őt csak bűfelejtőül akarja elvenni, arra határozódik, hogy Balázst és Zsuzsit kibékiti — legalább Ferkőnek is szolgálatot tesz vele.

Eddig a pályázatra bocsátott „Kis ördög" és az átdolgozott között, a mesébe nincs különbség, legalább nincs lényeges. De már a harmadik felvonásban eltérnek egymástól.

Az előadott „Kis ördög" tehát igy folyt tovább.

Zsuzsi kétségbe esve a Balázs hűtlensége miatt, véget akar vetni életének ug pedig a temetőben az anyja sirján, melynek szivén hantjába, ugy látszik, miutha valamit elásott volna. Az öngyilkosságtól azonban visszatartja az, hogy Balázs, — kit a „kis ördög" mielytt észre veszi, hogy még mind Zsuzsit szeri, elhagyta, — egy kéjleánynyal dorbézol ng pedig az utczán, fényes nappal, a temetővel szemközti korcsma előtt. Ez a látvány visszatartja a keblének irányzott kést s azzal az elhatározással, hogy ő is kéjleány lesz, elrohan. E perczben megjelen Ferke is — a Zsuzsi öcsse — a temetőben Mózsi bácsival és a „kis ördöggel", a ki ugy látszik már egészen szerelmes lett belé. Ferke odamenetelének a czélja az, hogy anyjának a sirját ássa fel s igy felderitse a nénje ellen emelt gyermekgyilkossági gyanut, a mi különben elég furcsa gondolat. Ezzel kezdi tehát ásni az anyja sirját, daczára a „kis ördög" abbeli esdekléseinek, hogy a sirt nem szabad felásni. Azonban nem végezheti be munkáját, mert a pandurok — nem tudjuk Gyujtóné feladására vagy csak a sirrongálás miatt — elfogják még pedig Mózsi bácsival és a „kis ördöggel" együtt és a szolgabirói hivatalra vezetik, a pandur káplár még egy, a sirból kiásott bádog szelenczét is magával vivén, mint corpus delicti-t.

És ez nagyon jó gondolat volt Mondó uramtól a pandurkáplártól; mert akinek allgatás foly-foly. De aligha kisülne belőle az igazság, ha csak Mondó ur a szolgabirói hivatal előszobájában arra a gondolatra nem jőnne, hogy a szelenczét felbontsa. Megteszi s ne egy levél van benne Zsuzsi elhalt anyjától: Gondosnétól és egy arczkép, mely Gyujtóramat ábrázolja. A levélben az a vallomás áll, még pedig néhai Gondosnétól leányához: Zsuzsihoz intézve, hogy t. i. a vele együtt sirban nyugvó kis csecsemő — a Zsuzsi és Ferke öcsöse — az ő (a Gondosné) törvénytelen gyermeke, még pedig Gyujtó uramtól. Ez aztán meg győzi Ba-

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

lázat is a Zsuzsi ártatlansága felől, Ferkeis kacsint egyet a „kis ördögre“ s miután még egyet dalolak és táncolnak ott helytt, a szolgabirói hivatalnál, az oda siető falusiakkal egyetemben a függöny legördül.

* * *

Ez a mese, persze vázlatosan. De ebből is látható az eltérés a két kidolgozás között. A pályaműben ugyanis a „Betyár kendőjéből“ és „Falu rossza“-ból másolt dorbézolási jelenet egészen hiányzik; a titok megfejtése is egészen másként történik, mégpedig sokkal drámaisabban, t. i. a „kis ördög“ közremunkálása által, a ki Gyujtónét ráveszi, hogy jól „valljanak,“ értve ezalatt azt, hogy Zsuzsi kénytelen legyen a titok nyitját, — melynek birtokában van, annak tett esküje miatt nem akar elárulni, — földeriteni. Az átdolgozott műben ellenben a kis bádog szelenczébe rejtett levél és arkép fedi föl a titkot.

* * *

És e az átdolgozás, nekünk ugy tetszik, nem igen vált előnyére a „Kis Ördög“-nek. Mert először is költőietlenebbé tette és másodszor oly romántikus elemet vitt a műbe, a milyennek a magyar népszinműben semmiképen sem lehet helye.

Másúlonban a mi a mese lényegét illeti: az mind a kettőben ugyanaz és hozzá tehetjük a szerző dicséretére: egészen uj és eredeti gondolat.

Csak kár, hogy a kidolgozásban nem volt oly szerencsés Mátrai, mint az inventióban.

Ős t, a kidolgozásban (a jelenetezésben, az epizódban, az alakok festésében és a bonyodalom szövésében) organikus hibákat követett el szerző, olyanokat, melyek egyedül okozták azt, hogy daczára az érdekes és egészen uj gondolatot rejtő mesének s daczára egy-két alak szinten sikerült eredetiségének, a „Kis ördög“ még semmit akkora hatást bár, a mekkorát azok, kik müvet ismerték, vártak tőle.

Sőt, mekkorát tett is: azt is inkább „succès d'estime“-nek mondhatjuk, a nélkül, hogy kudarczuak lennénk.

* * *

Vegük rendre.

Először is nagy baja az egész darabnak a költőiségnek nagy hiánya.

Persze, eszünkbe sem jut e tekintetben a „Falu rossza“ mértékét alkalmazni. S mégis sem nyelvezetében, sem alakjaiban, sem cselekvényébe nem csillámlik fel a „Kis ördög“-ben az, ami nélkül a szinpadra vitt élet nem egyéb, mint a durva valóság többé kevésbbé hű, de ig magában jogosulatlan utánzása.

És ennek legnagyobb részt az a minden eszményitő-nélküliség az oka, mi a „Kis ördög“ minden jelenetén, egész meséjén, minden alakján é egész kidolgozásán érezhetően azonnal kiri.

Ottvan p. o. mindjárt a Gyujtóné alakja: nincs pillanat, melyben valakivel össze ne perelne, st hajba ne kapna. Az ilyen alak lehet egészen az életből vett; de a költőnek egy kissé szellütnia kellene a realismus durvaságait; és szerzőnk, ha már egy veszekedő, mindennapi kedvet akart festeni, mégis egy kissé többet kellett volna eldobnia az eleven költőietlen vonásaibó Mert igy részben a valóságot adta ugyan vissza, de annyira anyagiasan, hogy ne mondjuk durván, hogy költői eszményités hiányában tetszett alakja elvesztő azt a zománczot, a nélkül az lehetlen ugyan hű a valósághoz, a meglevőhez, de nem szép s épen ezért köbleg nem igaz.

Vagy ott van p. o. a temető előtti jelenet, mikor Balázs a kéjleányunyal nyilt utczán fényes nappal dorbézol. Ez is lehet megtörtént; de annyira maga a durva valóság, hogy bizony a eszményitésnek, a költőiességnek mi köze sincs vele.

Igy tovább, még több momentumra rámutathatnánk, melyekből nagyon is durván érint a naturalismus fagyos szele, az eszményités, a költői elfogás csaknem teljes hiánya mellett.

* * *

Másodszor nagy és organikus baja a műnek jellemzés tekintetében a mennyiben a dialógokban igen sok fölösleges hosszadalmaskodás van, a nélkül, hogy a sok beszéd által a cselekény fejlődnék, a mese tovább szövetnék avagy bár csak az alakok jellemeztetnének (p. o. az egész II. felvonás, a III. felvonás első változás satb.

Pedig ez lankasztja a nézőt, kifárasztja figyelmét s csökkenti a hatást.

Nagy alakban is kevés a drámaiság, a mennyiben kitüzött czélok, erős szenvedélyek és indulatok nélkül — ugy szólva — csak ugy találomra élnek és mozognak (p. o. Mózsi bácsi, Balzs, Gabi és Zsuzsi.)

Azonban, e tekintetben el kell ismernünk, hogy Gyjtóné (Philippovicsné), Ferke és a „Kis ördög“ Baloghné) messze kimagaslanak a többi alakok közül. Valódi drámai jellemek, kikben van élet, van erő; különösen pedig a „kis ördög“ alakja olyan szerencsés conceptio, hogy csak gratulálni tudunk szerzőnek ez alakhoz. Egészen eredeti, uj és igen szerencsésen eltalált, jellemző vonásokkal van festve, ámbár ő is egy kissé elhanyatlik a mű vége felé, a mi nekünk úgy tetszik — nem történik vala meg, ha szerző az átdolgozás előtti alakban meghagyja őt.

* * *

Mindezek mellett a zenésitést sem mondhatjuk kikerülnek, a mi persze most még nem tudhat be hibának, mineu utána, mint tudjuk, a müvet szerző ujra akarja zenésiteni, önálló erleti dalokkal. Mindazonáltal egy-két beszövött régi jó dal ezuttal is megtette hatását.

Mindent egybevéve azonban, az árnyoldalok mellett több részletre akadunk a „Kis ördög“-ben, melyek arra mutatnak, hogy Mátrai sikerrel tehet kisérletet tovább is e téren. S tekintve, hogy e müve még csak a második kisérlet minden esetre csak buzdithatjuk őt a tovább működésre.

* * *

Ami végre az előadást illeti: az minden részletben kitünő gonddal volt rendezve. Látszott, hogy maga a szerző rendezte.

Az egyes szereplők közül kiváló dicsérettel kell kiemelnünk Baloghné asszony „kis ördögét“ olyan életteljes, találó vonásokkal festett alakot már rég nem láttunk tőle. Dalait is mindegyre megtapsolták. Egyszóval a „Kis ördög“-ben olyan szerepet kapott Baloghné asszony melylyel még sok diadalt arathat.

Mellette Philippovicsné (özv. Gyujtóné) játszott igen szépen, ámbár egy kissé nagyon élénk szinekkel festette már a szerző által is tulerősen festett veszekedő, cselszövő asszonyt.

Kassai a mulya Gabit máskülönben elég jól eltalálta, csak hogy egy kissé ifjabb alakot kellett volna masquiroznia.

D. Boér Emma asszony (Zsuzsi) és Vidor ur (Balázs) halvány, elmosott vonásokkal rajzolt szerepőkből eleget csináltak, a mennyit csak lehetett; magának a jutalmazottnak ellenben csak olyan jelentéktelen szerep jutott osztályrészeül (Mózsi bácsi), hogy szinte sajnáltuk, miszerint rávállalkozott. Különben mint szerzőt egyik felvonás után zajosan kitapsolták, mint jutalmazottat pedig első megjelenésekor sok virág és hosszu taps fogadta.

Végre Krasznai is elég jól megállotta a helyét mint Ferke, ámbár jobb lett volna e szerepet Szacsvainak adni.

A mi legvégül az egész darab és előadás hatását illeti a nagyszámu közönségre, azzal szerző teljesen meg lehetett elégedve. Nem volt ugyan valami kitünő lelkesedés; de az elismerés, a méltánylás több jele nyilvánult a szerző iránt.

Törvényszéki csarnok.

Lapunk 184-ik számában Krassowski J. Mihály szövetkereskedő ellen vétség miatt megtartott végtárgyalás mozzanatait közölvén, ezen közleményre nézve következő felvilágositás illetve helyreigazitás közzé tételére kéretünk fel:

A kir. ügyészség képviselője Krassowski J. M. ellen öt rendbeli vétségi eset miatt emelt vádat. Ezek közül a kir. törvényszék csakis egyet tartott fennforgónak és beszámithatónak, azt t. i. hogy az általa vezetett könyvekből kereskedési üzletének folyama s vagyoni állapota meg nem itélhető, és e miatt itélte el két havi fogságra, holott a törvény ezen vétségi esetre 3 hótól egy évig terjedhető fogságot szab, ennélfogva elismerte, hogy mellette rendkivüli enyhitő körülmények szólanak.

Minthogy a törvény sem régebben nem szabta elé, sem most nem szabja meg, hogy a kereskedő minő könyveket és mimódon vezessen, és minthogy e szerint a könyvek mikénti vezetését egyéni belátására bizza; minthogy továbbá vádlott abban a véleményben volt, hogy üzleti könyvei, ugy a mint ő azokat vezeti a czélnak megfelelnek, mert azok alapján üzlete folyama és vagyoni állása felett magát tájékozhatta: sem átalában, sem különösen véve nem lehet becstelenitő reá nézve, ha a budapesti szakértők, a kik a helybeli viszonyokat nem ismerik, könyvei vezetését rendesnek és megfelelőnek nem találták, és ha ezen vélemény alapján elitéltetett annál kevésbbé, mert a vétségek legtulnyomóbb része oly esetekből származik, melyekben az illető bizonyos szem előtt tartandó óvintézkedéseket mellőz.

A „KELET“ magán-távirata.

Feladatott Budapesten aug. 14 10 ó. 10 p. d e.
Érkezett, aug 14 11 ó. 3 p. d. e.

Milán négy kocsin egész titokban Be grádba érkezett s a béke helyreá litása érdekében a nagy skupcsinát össze akarja hivatni; e tervét Ristics ellenzi, de Gruics pártolja. Nézeteltérés miatt Ristics beadta lemondását, vádolja a háboruért a fejedelemnőt, kinek orosz részről vett sugalmazásaira már a mult év september havában elhatározták a háborut s ő (Ristics) csak végrehajtá e határozatot. Milán kijelenté, hogy a lemondás nem fogadhatja el, mig a skupcsina tizenhetes bizottságát nem hivják össze. A nép a fejedelem nagy bátyját Germaint Konstantinápolyba akarja küldeni, Germain folyton az orosz consullal tanácskozik.

Állitólag Oroszország felkérte Franciaországot, hogy Konstantinápolyban tapogatódzék, azt mondják, Milán is felkérte Wredet és az angol consult, hogy kormányaik közbelépését eszközöljék ki.

A szerb fejedelemnőt nem láthatni, állitólag szülés közeledéséért, a nép azonban azt hiszi, hogy szökni akar.

Sok gazdag szerb családjával Bécsbe érkezett.

Előkészület tétetett a szerb fejedelmi párnak Zimonyba való menekülhetésére.

Hassan bég akadály nélkül érkezett Bolyaváczra.

A pancsovai főjegyző Bekics Tosa, Zimonyban pedig a „Granicsar szerkesztője, Pavlovics elfogattak. Államellenes iratok találtattak náluk.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1876. augustus 14.

— **Ő felsége** személye körüli magyar minisztere előterjesztése folytán a vizveszély elháritása, az inségesek támogatása és életveszély közt eszközlött emberélet és vagyonmentés körül szerzett kiválóbb érdemek méltányláseul többeknek, ezek közt Tisza László, tordamegyei s Márkus István cs. szeredai képviselőknek elismerését nyilvánitotta, s többeknek a koronás ezüst érdemkeresztet adományozta.

— **A m. kir. igazságügyminister** Szotyory József kézdivásárhelyi kir. törvényszéki segédtelekkönyvvezetőt a s.-szt.-györgyi kir. járásbirósághoz telekkönyvvezetővé nevezte ki.

— **Szathmáriné** assz. tegnap lépett föl másodszor mint vendég egészen tele ház előtt. Tóth Kálmán „Nők az alkotmány“-ban czimü jó vigjátékában Bánfalvinét ábrázolta, mint tőle vártuk, annnyi finom és jellemző vonással, ahogy ez alakot a kolozsvári szinpadon még nem láttuk. Különben maga az egész előadás nem volt valami sikerült, meglehetős lazán folyt le az egész. Mátrai (Bánfalvi) szerepe jobb helyen lett volna Szentgyörgyi kezében, ami persze nem jelenti azt, hogy Mátrai is ne csinált volna belőle élvezhető jó alakot. Szacsvai ur (Bercsei). D. Eibenshütz M. assz. (Ilka) és Ditrói ur (Szelei) kielégitően, Kassai ur (Borbács) pedig kitünően oldották meg feladatokat, Kassai urnak Borbács tudvalevőleg legjobb szezerepei közé tartozván. Hetényi ur (br. Szlankaményi) ellenben meglehetős keveset nyujtott s kár is volt a szerepcsere.

— **A „Kolozsvári Dalkör“** szombaton tartotta meg az Arenában az általunk előre jelzett programm szerint rendkivüli dalestélyét, melynek tiszta jövedelme a szegedi út költségeinek fedezésére van szánva. Ha sikerről kell szólanunk s ez a dalestélyre és az azt követett tánczmulatságra vonatkozik: azt kitünőnek kell neveznünk, a mennyiben az egyes dalokat, melyek a programmba fölvéve voltak, olyan szépen, szabatosan adták mind elő daláraink, hogy bizton nézhetnek elébe a szegedi versenynek; és a táncz is igen nagy élénkséggel folyt jó éjfélutánig. A financzialis eredmény azonban nem felelt meg egészen a várakozásnak, a minek legfőbb oka a szinházi előadás volt, pedig hát ennek a közönségét is viszont gyengitette a dalestély. Bizony a szinháztól s illetőleg a jutalmazottól annyi tapintatot elvártunk volna, hogy napolja el; neki nem lett volna semmi kára belőle, Dalkörünknek pedig igen-igen jó szolgálatot tesz vala ezzel, mert nem fosztotta volna meg a közönség s igy a jövedelem egyrészétől.

— **Beczkóy Jánosnak**, szinházunk ügyes és szorgalmas diszletfestőjének a szinházi választmány 100 frt utiköltséget szavazott meg, hogy Szegedről — a hová mint a „K. Dalkör“ tagja megy, — ránduljon fel egy pár napra Bécsbe az ottani szinházak diszleteit és diszletfestészetét tanulmányozni. Örvendünk hogy az igazgatóság eként alkalmat nyujt Beczkóy úrnak a tanulmányozásra s reméljük, hogy derék diszletfes őnk — ki már eddig is annyiszor jelét adta ez iranyu tehetségének — gazdag ismeretekkel megterhelve fog hazatérni bécsi kirándulásából.

— **Tűz**, melyből szinte tűzvész lett. Vasárnap d. u. a Teleki grófok főtéri házának az udvarán meggyuladt egy szemétdomb s egy percz alatt tüzet kapott tőle a szemétdomb melletti istálószin deczkafala ugy, hogy ha a röktön ott termett tűzoltók le nem rombolják: roppant nagy tűz támadhatott volna belőle. Igy azonban nagyobb baj nem lett. A tűzrendőrségnek egy kis kör szemlét ajánlanánk a szemétdombok megvizsgálása s kellő intézkedések megtétele czéljából, mert csak nehány nap alatt is már a negyedik szemétdomb gyul ki. Még baj lehet az ötödikből.

— **Roppant tüzvész** pusztitott f. hó 9 én Zsobókon, melynek közelében a hires márványbánya van. Ugyanis ugy este 11 óra tájt a falusbiró telkén, ismeretlen okból, tüz támadt, mely csakhamar elleutállhatatlanul rohant tovább és tovább s rövid idő alatt 20 házat, ezek között a templomot és paplakot elhamvasztotta; ugy, hogy még a harangok is elolvadtak. A márványbánya gyártelepének épületei közül csak egy szin lett a lángok martaléka, ámbár itt is közel volt a veszély, hogy az egész telep leég. S hogy ez nem történt meg, valaminthogy az egész falu nem hamvadt el: mindez egyedül a gyár munkásainak köszönhető, kik a szó igaz értelmében önfeláldozólag küzdöttek a romboló vészszel ugy, hogy többen közülök sulyosan megsebesültek s máig is kórágyban fekűsznek. E ritka, önfeláldozó működésért a bányatársulat választmánya már is tetemes jutalmakat szavazott meg a társulati pénztárból az illető munkások részére. A faluban, mint értesülünk nem volt semmi biztositva; ellenben a gyár leégett raktárszine az „Első m. áll. bizt. társaságnál“ biztositva volt s annak kolozsvári ügynöksége már nemcsak liquidaltatta, de sőt kifizette is a társaság kárát.

— **A kolozsvári** tűzkárosultak javára br. Györffy Árpádné, szül. Léczfalvi Gyárfás Gizella urhölgy 10 forintot küldött be szerkesztőségünkhöz, mint egy szükebb körü társaságban eszközölt gyujtésének eredményét. Köszönettel vettük s az utóbb begyült 45 frt 30 krral átadtuk a polgármester urnak.

— **Dr. Éltes Karoly** kanonok, az erdélyi r. k. igazgató tanácsnak újonnan választott előadója városunkba már megérkezett s hivatalos működését megkezdette. Városunk egy képzett, munkás s felvilágosodott férfiut nyert benne.

— **A „Victoria“** igazgatóságától a következő sorokat vettük: Tisztelt szerkesztő ur! A „Victoriáról“ utóbbi időben jóakarói nagy kedvteléssel minduntalan hiresztelik, hogy ez vagy amaz nagyobbszerü égésnél ilyen s ilyen tetemes összegekkel van érdekelve, kárait nem birja fizetni stb. Igy legutóbb is egy német lap nyomán, melynek közleményét több magyarlap is átvette, bejárta az országot a hir, hogy a Barsmegyei Al-Pál helységben történt nagy égésnél a „Victoria“ rendkivüli mértékben van érdekelve, többek közt 45 nála biztositott ház égett el s 70,000 frt, kára van stb. Az ilyen hirek terjesztésének tendentiájához ezuttal nem szólva, csak megbizhatóságuk iránt tájékozandó az érdeklődőket, kérjük a szerkesztő urat tudomásul venni, hogy Alsó-Pál helységben összes kárunk nem megy 4500 frtra, mely összegből 3000 frtot még a kárbecslés megejtése előtt nyomban a tűz után a többit pedig a kár megállapitása befeje ztével azonnal kifizettük. Ugyancsak jó barátaink terjesztték a hirt s nem győzik commentárral hozzá, hogy sem kolozsvári, sem m.-vásárhelyi kárunkat maig sem rendeztük. Mindkét nagy mérvü károsodásunkra nézt kezeink közt vannak az elismerő nyilatkozatok hónapok óta, s bárki által irodánkban megtekinthetők. Ha nem közöltük a lapokban, azért van, mert ugy vélekedünk, hogy kárt fizetni kötelesség, nem ajándék. Ugyanezen eset van a csekélyebbeket mellőzve, K.-Fehérvártt, S.-Szt.-György, Kis-Csür és legutóbb Szamosujvártt történt nagyobbszerü kárainkkal, melyek mindegyikét a becslés befejezte után haladéktalanul kiutalványoztuk és kifizettük. Hogy ezen tények daczára találkoznak lapok és egyének, melyek és kik a „Victoria“ lerántásában lelik örömüket s öntudatosan vagy nem, gátot igyekeznek vetni egy hazai intézet virágzása elé és egyengetni utját az idegennek, ez szomoruan jellemzi azon nehézségeket, melyekkel nálunk épen a hazai vállalatoknak küzdeni kell. A „Victoria“ biztositó társaság igazgatósága Kolozsvártt.

— **Fogarasból** irják lapunknak: e hónap 8-án egy román asszonynak, mig napszámon lévő férjét meglátogatta, otthon hagyott gyermekét a szobába rontott disznó összemarczongolta, lábait, hasát megette, csak feje és bordái maradván meg. E rémületes történet ötletéből a keserü szemrehányás hangján kérdezi a tudósító: Fogaras értelmes és módos közönsége még most sem látja eljöttnek az időt, hogy a régóta tervezett óvodát, gyermekmenhelyet fölállitsa? E hónap 10-én ujabb rémhir járta bé Fogaras városát. Szebásztián János egykoron tekintélyes és jó módu czipész mester a sorsnak tömérdek kisértésein menvén keresztül, miután az anyagi szegénység paizsos vitézével tovább küzdeni nem érzett magában elég erőt, kétségbeesésében magát felakasztotta. S még ezzel nincs bevégezve Fogaras napi krónikája. A fogarasi magyarságot irgalmatlan tortura kinozza: Torday János szinigazgatónak ki tudja honnan összegyüjtött társulata kisért már egy hét óta e városban. De hát a fogarasi magyarság valami afféle nép, hogy Torday uram nem szégyenlette szörny kompániájával sátorát körében ütni fel? A fogarasi magyarság mindent elkövetett, hogy e keserü pohár mi hamarább elmuljon tőle: bérleteit odaengedte, uti költséget ajánlott fel; mind semmit ért, mig a rendőrkapitány föl nem kéretett, hogy e galambárusokat sietve korbácsolja ki Thalia templomából, melynek küszöbét hivatlan lábaikkal érinteni nem röstelleték. Urak, vidéki szinész urak! ne tessék a provinczián a müveltség oly alant fokán állónak képzelni, hogy az immár afféle röhögéssel, vonitással, csepürágással is kielégithető. Hivatással biró tagokkal álló, kellően fegyelmezett társulat megél a provinczián e szük időben is, ellenben a kapa-kasza kerülők azilumának szétzüllését magának a valódi humánitásnak érdekében nincs mért fájlalni.

— **Még egy rejtélyes utazó**. Alvinczről irják lapunknak: A lapokat vegig járta egy hunyadmegyei érdekes utazó leirása; hadd szolgáljak én egy másodikkal, a ki szintoly nagy mértékben figyelmet érdemelt volna. Nem oly rég láttak az alvinczieck is naponta kimenni egy idegent a borbereki patak völgyön az u. n. Zebernyik várához, honnan az egész környéket át lehet tekinteni. Itt a tán távcsővel gyönyörködni látszott a vidék szépségében s mindannyiszor gondos rajzokat készitgetett. Vincz felé különös előszeretettel irányitá távcsövét. Munkáját valami 3—4 napon át folytatá s most nem tudja senki: merre folytatja „buvárkodó munkáját.“ „Vajh ki ő és merre van hazája?“

— **Pataky Miklós** végrendelete. A közelebbről elhunyt Pataky Miklós, nejével Ágotha Annnával 1876. jun. 25-én egy kölcsönös végrendeletet tett, melyből kiemeljük azt, hogy mindkettőnek halála után a fekvőségekből a „Kisvölgy“ nevü praediumot, összesen 331 hold 65 □ öl arjta fekvő épületekkel együtt a földvarlakkal szemben levő kerttel 2 hold 855 □ öl örök időkre egy Mező-Madaras községben felállitandó „Pataky-Ágotha“ nevét viselendő négy osztályu fiu- leány elemi népiskola alapjára és javára adományozzák. A m.-vásárhelyi kisdedóvodának 200 frtot, s az odavaló tűzoltó-egyletnek 200 frtot hagyományoztak. Kossuth Lajos emléke megörökitésére 300 frt kegyeletdíjt kivánnak annak idején kiszolgáltatni. — Mindkettő halála után a vértanuk képei, a régi érem, pénz és fegyvergyüjteménynyel együtt rögtön az erdélyi muzeum egylet régiségtárába küldendők.

— **Azon r. kath. növeldei** alapitványosok, kik a fennálló szabályok értelmében alapitványuk megtartásáért fogyamodni kötelesek, felhivatnak, hogy ebbéli szándékukat az erdélyi r. kath. Igazgató-tanács előtt folyó évi sept. 4-ig mulhatatlanul nyilvánitsák ki, mert ellenesetben alapitványuk másoknak fog adományoztatni.

— **Még nincs odaérve!** Ugron Gábor s Z. Knöpfler Mari kisasszonynak a lapok által közlött eljegyzésére vonatkozólag, az „Erdély“ a következő felvilágositást hozza: „Biztos tudomásunk van róla — épen Z. dr. Knöpfler Vilmos úr szájából — hogy a dolog még nincs oda érve!“

— **A román nép** müvelődési egylet közgyülése müvelődési czélokra az egylet pénztárából 5000 frtot szavazott meg, s a párisi egyetem tanárát Picot Emilt, a román irodalom alapos ismerőjét, tiszteletbeli egyleti taggá választotta. Ez egylet közgyülését a jövő évben Balázsfalván fogja megtartani.

— **A marosvásárhelyi** tüzoltó-egylet tisztikara csaknem mind, általános egyhangu fölkiáltás utján, az aug. 6-iki nagygyülésen következőleg lett megválasztva: Lázár Benedek, főparancsnok; Chevassus Ferencz mászó osztály-parancsnok; Szász Róbert, szivattyus osztály-parancsnok; Göldner Nándor, rendfenntartó osztály-parancsnok; Oroszlán István és Szentmiklósi Kálmán, segédtisztek; Schönstein Sándor, mérnök; Marossi Kálmán, orvos; Fenyő István, pénztárnok; Szathmári S. Ferencz, szertárnok. Aug. 9-én a működő csapat választott magának 4 szakaszparancsnokot, a mászók I-ső szakasza Gubodi Sándort, a II-ik Bányai Ferenczet, a szivattyusok I-ső szakasza Végh Istvánt, a II-ik Papp Sándort választotta meg.

NYÁRI SZINHÁZ

4-ik bérlet **8. szám.**

Kolozsvártt, kedden augustus 15-én 1876.

Lotsarekné N. G. jutalmául szerepváltozással.

A TOLONCZ.

Szinmű.

Szathmáryné Laczkóczyné asszony, a budapesti nemzeti szinház elsörendü tagja bucsu vendgfellépte, jubileuma és jutalomjátékául.

A mama.

Csütörtökön aug. 17-én adatik.

Kezdete fél 8 órakor. Vége fél 10 után.

Felelős szerkesztő: **Békésy Károly.**

A közönség köréből.*)

Az igazság érdekében.

Tekintetes szerkesztő ur!

A „Kelet“ 178. számában, a napihirek rovatában, a Kolozsvár városi ügyek referense által azzal vádoltatom, mintha én, az elégett Hosszu-szappanyutcza szélesitésére a város által czélbavett megváltandó telkeknél, a megváltás alá került telkeimet illetőleg a várost árkövetelésemmel kizsákmányoltam volna E meltatlan vádat szó nélkül nem hagyhatván, kérem ennek elenében alábbi soraimat becses lapjába felvenni.

A referens ur téved, ha azt hiszi, hogy a város tőlem és szomszédaimtól csak földterületet vált meg, mert ez nem áll; megváltás alá estek a telkeken levő lebontandó épületek is, melyeket ugylátszik referens ur nem vett számitásába fel, mert különben azon tévedést nem követi el, hogy azt állitsa, miszerint én a szappanyutczai telkeim □ ölét 33 forinton, tehát háromszoros árban bocsátottam megváltás alá akkor, midőn szomszédaim telkeik □ ölét 10 forintjával adták a városnak. Hogy ezen állitás valótlan, kimutatom az alábbiakban: 1-ör. Közvetlen keleti szomszédom megváltott telke 36 □ öl, egy és beljebb egy más szobácskával, pinczével, megváltásra van ajánlva 800 frtban. 2-or. Ennek további szomszédjának keletre 48 □ öles telke utczára 6 folyó öl szélességgel, egy szobával utczára, egy másikkal és konyhával az udvaron, felajánlva 1725 frt megváltási árral. 3. A további szomszéd utczaszegletre eső 50 □ öles, 10 folyó öllel az utczára nézve két szoba, egy konyhával, felajánlva 2002 frt megváltási árban. 4. Az én vádolt telkeim 14. és 16. házszám alatt a kettő 156 □ öl lévén, ezekből 16 folyó öl 4 láb utczafrontba esvén, megváltás alá került 36 négyszögöl 2 lábnal több és a 14. szám alatti telken levő szobákból az utczára nező egy nagy szoba és egy oldal boltbajtásos eddig be nem azott szoba megváltás alá kerülvén, lebontandó és ezzel az udvaron levő más két szoba, konyha, kamara, pinczevel, változás alá esvén, lebontandó és ujra épitendő; és akkor, midőn én azt jelenlegi állapotában 600 frttal bérlakházzá szervezném, a bekövetkező megváltással az uj épitkezés pár ezer frtba kerül, e mellett ezen telkem megszükülvén, az épitést sem tehetem oly módon és renddel, mint jelenleg áll, holott ezen telkem 3500 frt vétel ár maig is magas kamattal kamatozandó és én az uj épitkezéssel kapható házbérrel még kamatját sem fogom fedezhetni; a 16. számu telknél utczára egy nagy szoba, tágas mellékszobával lerontás alá esvén, tehát utczára 3 szobavesztéssel, uj épitkezés terhével 36 □ ölnél több területtel ajánlva van 1400 frtba, már most tessék referens urnak kiszámitani, hogy melyikünk telke a fels roltak közül drágább; ha összehasonlitást tetszik tenni, meg fog győződni, hogy aránylag még az enyémet találandja legjutányosabbnak, aztán azt se feledje a referens ur, hogy a 14. számu telket, mely 72 □ ölet tesz, én 3500 frton pár évvel ezelőtt, ha én is a területet számitom szárazon, mint a referens urnékem, akkor □ öle 48 frtnál többen állana. Ezeken felül még az is kétséges, hogy az uj épitkezéssel elkészülhetek-e ugy, hogy Szent-Mihály napkor bérbe adhassam ezen telkemet, mig a régi épület könnyen szervezhető kevésköltségü szobákat, ha ezen megváltás nem állott volna elő eddig is és ma is kiadhatnám. A 16. számu telek 48 □ öl lévén ezelőtt 3000 frtba került, tessék ezt is referens urnak □ öl szerinti árban kiszámitani s meg fogja maga magát győzni, hogy nevemet s ügyemet, telkemet méltatlanul hozta vád alá, mert mind szomszédaimnál, mind nálam nem csak a száraz terület, hanem a lebontás és megsemmisülés alá került lakházak is megváltandók. Ha a helyszinén meggyőződést óhajt szerezni referens ur, örömest szolgálok személyesen felvilágositással.

Tamási János.

Ezennel bátorkodom a n. é. közönség szives tudomására juttatni, hogy **férfi-ruha-táramat** f. évi augustus-hó 1-én, a váczi és kishidutczai szeglet-házba 5-dik szám alatt helyeztem át.

KARÁCSONYI LÁSZLÓ, Budapesten.

*) E közérdekü felszólamlásoknak szánt rovatba megjelenő czikkekért, csupán csak a sajtóhatóság irányában vállal felelősséget a Szerk.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Szám 787. — 1876. (327) (1—3)

Hirdetmény.

Nagy-Sajó községében az arányositott birtokossági egész éven át gyakorlatban levő korcsmárlásijog ottani jogélvezet jogosultak Vitéz János urnak és társainak kérése folytán, folyó 1876-diki september 29-től kezdve három évre árverezés útján haszonbérbe lévén kiadandó, árverezési **határnapul folyó év september 6-dika d. e. 9 órára** Nagy Sajó községében, a községi irodába tűzetik ki.

Árverezni kivánók 1500 frt. kikiáltási ár 10%-ával ellátva, az irt időre és helyre megjelenni felhivatnak.

Az árverezési feltételek ezen szolgabirói hivatalnál addig is megtekinthetők.

Kis-Budak, 1876. aug. 10-kén.

A nagy-sajói járás szolgabirája BODÓ SÁNDOR, szolgabiró.

---

599. Szám. — 1876. (325) (2—3)

Árverezési hirdetmény.

F. év augustus-hó 24-kén reggeli 10 órakor, a szászvárosi m. kir. mérnöki hivatal irodájában a szeged-temesvár-szászsebesi államút 38 0/1 8 mf. szakaszán lévő 191 számu hid kijavitása iránt, mely 4116 frt 91 krban megállapitott költségvetés szerént szabályszerü zárt irásbeli ajánlatok alapján tárgyalás fog tartatni, melyre vállalkozni akarók meghivatnak.

A terv és az épitési feltételek e mérnöki irodában rendes hivatalos órákban megtekinthetők, a hol az árverezés megkezdéséig 50 kros bélyeggel 5% bánatpénzzel ellátott, szabályszerüleg szerkezett irásbeli ajánlatok elfogadtatnak.

Szászvaroson, 1876. évi augustus-havában.

A m. k. mérnöki hivataltól.

Első és legnagyobb bécsi cs. k. udvari fehérnemü

gyár-raktár,

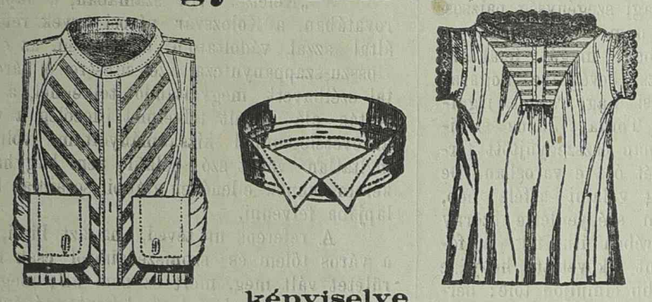

képviselve

Teutsch J. B. által Segesvártt,

árul nagyban és kicsinyben a **legjutányosabb gyári árakban.**

Vászon férfi-ingeket, „Oxfort-ferfi-ingeket.“
Chiffon vagy angol Shirting-ingeket, fehér vagy tarka szinben, külön gallérral és anélkül.
Férfi-gallérokat, kézelőket, gatyákat.
Női fehérnemüeket (ezeknél feladandó, hogy a hölgy szikár, közepes vagy erős termetü.)
Vászon női-ingeket, (289) (2—*)
Női-ingeket Chiffonból, igen ajánlhatók, elegáns kiállitásban,
Női-gatyákat, finomak, himezve és sujtászova.
Női-pongyola-öltöket, vagy háló-rékliket,
Nő-öltöző-köpenyeket,
Női-gallérokat, előket és kézelőket,
Női-szoknyákat, vállakat, zsebkendőket valódi lenvászonból, franczia battistból, battist clair, gyapot, vagy utánzott battistból és csecsemő fehérnemüket.
Teljes kiházasitások a legegyszerübbtől a legfinomabb fajtáig, minta, mérték és megrendelés szerint legrövidebb idő alatt.
Levélbeli megrendelések jótállás mellett pontosan teljesittetnek s az ár vagy készpénzül, vagy a megrendelés átvételekor utánvét által fizethető.
Férfi-fehérnemüek levélbeli megrendelésénél feladandó a nyak-vastagsága centimeterben, t. i. a gomblyuktól a gombig.

TEUTSCH J. B., Segesvártt.

---

(43) (16—24)

4 goldene Medaillen. **Liebig** 4 Ehren-Diplome.

Company's Fleisch-Extract

aus FRAY-BENTOS (Süd-Amerika).

Nur ächt wenn die Etiquette eines jeden Topfes nebenstehenden Namenszug in blauer Farbe trägt. J. v. Liebig

Kapható **CSIKI IMRE** fűszerkereskedésében **Kolozsvárt.**

Haszonbéri hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, hogy a kolozsvári r. c. Convictus és Seminarium **szántóföldjei, kaszálói, úgy a kétvizközött levő majorja, f. év szeptember 1-ső napján,** a kolozsmonostori urad. irodában tartandó árverezés útján 1877. évi január 1-ső napjától kezdve, 3 vagy 6 évre haszonbérbe fog adatni. (328) (1—3)

Felhivatnak az árverezni szándékozók, hogy magokat 10% bánatpénzzel ellátni sziveskedjenek.

Zártajánlatok az árverezés megkezdése előtt elfogadtatnak.

Az árverezési feltételek az urad. irodában megtekinthetők.

Kolozsmonostoron, 1876. aug. 12-én.

Az urad. Gondnokságtól.

---

(324) (2—3)

Pályázati hirdetés.

Az ó-tordai ev. ref. leánynövelde tanitónői állomására pályázat hirdettetik, a következő fizetés mellett:

a) 200 frt. o. é. az egyház pénztárából évnegyedenkénti részletekben utólagoson fizetve.

b) A növendékektől begyülendő tandij összeg fele része 160 o. é. frt. erejéig.

c) Két öl vámfa.

d) Lakás a növelde helyiségében, két szoba, téli, nyári konyha, kamara és pinczével.

A tanitónő egyelőre ideiglenesen csak 3 évre választatik. Pályázati határidő **augustus 31-dike.** A felszerelt pályázati folyamodványok ó-tordai ref. lelkész t. FÜZI SÁNDOR urhoz küldendők.

Ó Torda, augustus 10. 1876.

„VICTORIA“ biztositó társaság

Kolozsvártt

(alapittatott 1865-ben.)

Forgalmi kimutatása:

(1874 dec. 31.)

Összes bevételek kezdettől (1865)—1873 évvégéig o. é.	16,229.161 ft. 17.
Bevétel 1874. évben	3,376.862 „ 82.
összesen:	19,606 023 ft. 99.
Kifizetett károk kezdettől (1865)—1873 évvégéig o. é.	5.355.856 ft. 42.
Kifizetett károk 1874-ik évben o. é.	1,324.799 ft. 85.
összesen:	6,680.656 ft 27.
Kiosztott nyeremény kezdettől 1874-dik év végéig o. é.	439.738 ft. 69.
Évi díj bevétel ca	1,500.000 „ —.

Biztositásokat fogad el:

a) **tűzkárok ellen,** (ha villám-csapás által okoztattak is) épületekre, gyárakra, készletekre, ingókra stb.

b) **jégkár ellen,** teljes kártéritéssel;

c) **az ember életére,** minden módozatokban, és közvetiti

d) **a túlélési csoport** biztositásokat.

Központi iroda: Kolozsvárt, főtér 26 szám.

Vezer ügynökségek: Bécs, Budapest, Grátz, Prága.

Fő-ügynökségek: Arad, Brassó, Debreczen, Eszék, Győr, Kassa, Maros-Vásárhely, Nagy-Becskerek, Nagy-Enyed, Nagy-Szeben, Pozsony, Szeged, Temesvár és Triest.

Vidéki ügynökségek: a birodalom minden jelentékenyebb helységében. (473) (41—*)

A „VICTORIA“ biztositó társaság 10 éves működése alatt, kötelezettségének mindég hiven és pontosan megfelelvén, bizalommal hivja fel a közönséget, biztositásait jövőre is első sorban ezen tisztán hazai és minden idegen elemtől ment intézet által eszközöltetni.

„VICTORIA“ biztositó társaság.

---

(96) *Beküldetett.* (12—*)

Matico-kupakok Grimault és társától.

Az orvos gyakran nem tudja, minő gyógyszernek adjon előnyt folyások gyógyitásánál: a kopair-balzsam egyike a legjobbaknak, harem folyadékként, a mint a kocsonyanemü tokokban kapható, ingerli a gyomrot s a beleket, émelygést, undort és hányást okoz. Grimault és társa növényi matico-kupakjai nem birnak e hátrányokkal; gyorsan hatnak, nem alkalmatlankodnak a gyomornak és enyek- (a gabona tápanyaga) lemezük csak a gyomorban olvad fel, s a gyógyszert összeköttetésbe teszi a hudcsatornákkal. A hatást végül lényegesen emeli a vele egybekötött égényolaj a matico-leveleiből, melyeket az indiaiak hudcső-folyások ellen századok óta sikerrel használnak

---

(326) (1—1)

„Deéshez 1/4 óra távolra eső“ kodori határon fekvő **260 hold ősi tölgyfa erdő eladó.**

Mely felett értekezhetni lehet, tulajdonos WEÉR MIKLÓSSAL Fel-Őrbe.

---

(274) (15—24)

Az ő felsége Ferencz József király által szabad. valódi

Arcanum

a patkányok, házi és mezei egerek, vakondok- és csótányok kiirtására, melyet után kontárkodnak, de hamisitatlanül kapható: **Kolozsvártt:** Bokros Ádám. **Brassó:** Hessheimer J. L. A. **Maros-Vásárhelyt:** Fogarasi J. Demeter. **Segesvár:** Ifj. Misselbacher J. B.

Ára 1 nagy szelenczének 1 frt.

---

(24) (24—36)

A hamisitás ellen határozottan szavatol.

Dr. Popp J. G.

cs. k. udv. fogorvos, Bécs, Bognergasse 2. sz.

26 éven át kipróbált

Anatherin-készitményei

Odvas fogak betöltésére

nincs hathatósabb és jobb szer, mint **fogplombeja,** melylyel minden ember könnyen és legcsekélyebb fájdalom nélkül az odvas fogat kitöltheti. A fog plombe a fogmaradékkal és foghussal egyesitve minden további elrontást akadályozza és a fájdalmat csillapitja.

Anatheri szájvíz

1 forint 40 kraj ros palaczkokban, legjelesebb szer csúzos fogfájás, a foghús gyulladása, daganata és lebzése ellen; feloldja a meglevő fogkövet s gátolja annak ujraalakulását, megerősiti a mozgó fogakat a foghus megszilárdirása által; s mint a fogakat és foghust minden ártalmas anyag megtisztitja, a szájnak kellemes frisseséget kölcsönöz, eltávolitja a szájrosz büzét csak rövid ideig használat után is.

Anathern fogpép

E készitmény megőrzi a lehellet frisseségét és tisztaságát, azonkivül arra is szolgál, hogy a fogaknak vakitó fehérség t kölcsönözzön, azok romlását gátolja s a foghúst megerősitse.

Egy csomag ára 35 kr.

Növényi fogpora

Annyira tisztitja a fogakat, hogy naponkénti használata által nemcsak az annyira kellemetlen borkő távolittatik el, hanem a fogak glazurja és fehérsége is mindinkább gyarapodik.— Egy doboz ára **60 kr. o. é.**

Fogkefék felnőttek számára 1 darab 80 kr.
„ gyermekek „ 1 darab 50 kr.

Raktárak Kolozsvártt: Engel J. dr. Hintz és Wolff gyógyszerészek, **Karvázy Á.-nál,** ugyszintén **Erdély** mind ugy gyógyszertárában, illat-szer és diszmű kereskedéseiben.

ÓVAS.

Azt tapasztalom, hogy az általam 26 év óta készitett és közkedveltségü

Anathem szájvíz

hason név alatt hamisitatt és eladatik.

A t. közönség ámitása az ezen hamisitás készitője ugyanazon felszerelést használják, mint minőkkel én a saját gyártmányaimat ellátt.

Ennélfogva mindenkit felszólitok, hogy az általam készitett Anatherin-Szájvíz, mindenkor teljes czégemmel, **J. G. POPP cs. kir. udvari fogorvos Bécs, Bognergasse 2,** a cs. kir. udvari czimerrel (kettős sas griffekről tartva) és a törvényesen letett óvjegyével lesz ellátva, és mindazon készitmények, melyek ugyan hasonló, de nem éppen az leirt felszerelésével lesznek ellátva, hamisitásnak tekintendők, egyidejüleg azt is megjegyzem, hogy a hamisitott Anatherin-Szájvíz, mely gyakran kártékony hatasu, olcsóban adatik el. Azért is hogy egy részt valódi Anatherinszájvizem jó hirneve a hamisitott ál al csorbulást ne szenvedjen, más-részt meg, hogy a hamisitók ellen föl épheszk; tisztelettel felkérem a t. cz. közönséget, hogy a hamisitottnak megösmert Anatherin-Szájvizt az eladó nevének megnevezése mellett, nálam valódi ellen cserélje ki.

J. G. Popp,

csász. kir. udvari fogorvos Bécs, Bognergasse 2.

Éppen most jelent meg

s STEIN JANOS könyvkereskedésében Kolozsvárt

kapható:

Találmányok könyve.

Ismeretek a kézmű és műipar mezejéről.

Ezen mű 40 füzetben fog megjelenni.

Egy-egy füzet ára 40 kr

Előfizetések fenti könyvkereskedés által elfogadtatnak.

A haza bölcse.

Emlékkönyv. Szerkesztette ÁLDOR IMRE. Ára 1 frt 60 kr.

Virágregék.

Irta TOMPA MIHALY. Ötödik kiadás. Ára 2 frt 50 kr.

MAGYAR BORS.

Válogatott magyar és külföldi adomák gyüjteménye. Fejedelmek, államférfiak, irók, művészek, szinészek, tőzsdák, uracsok, papok, katonák, vadászok, hivatalnokok, diákok, orvosok, nagyvárosiak, mesteremberek, parasztok, zsidók, czigányok és egyéb nemzetiségek sat. életéből,

Szerkeszté VAJDA JÁNOS. Ára 1 frt 40 kr.

Kovács József tanár sebészi kórodája,

a budapesti kir. magyar egyetemen 187 1/2, 187 2/3, és 187 3/4 tanévben. Közlik ANTAL GÉZA tr. és RÉCZEY IRE tr.

Ára 2 frt 80 kr.

TILINKÓ

NEMZETI DALOK.

A magyar-nép számára, szerkesztette egy épbarát. gyönyörü szinnyomatu boritékban. 30kr.

Csapó Sándor Kolozsvárt.

Épitész, Asztalos, Lakatos,

(227) (25—*)

Van szerencsém a t. cz.

Épitész, Asztalos, Lakatos, Kárpitos és Bádogos mester urakat figyelmeztetni,

miután a vasalás és többféle abba a szakmába vágó czikkekkel, ugy az asztalos szerszámokkal fel akarok hagyni, ezen czikkeket

gyári áron alól számitom.

Méltóztassanak tisztelt urak megtekintés végett a nagy Bazáromat meglátogatni.

Kárpitos, Bádogos czikkek.

Csapó Sándor Kolozsvárt.

Hirdetmény

Maros Vásárhelytől alig 2 óra távolságra, egy 900 holdból álló jó karban lévő tagositott birtok, melyből 160 holdnyi termő szőlőrét és kaszáló, a szükséges lak- és gazdasági épületekkel ellátott 10 holdnyi belsővel együtt, **örök áron eladó.**

Értekezhetni eziránt KUTI ALBERT ügyvédnél Marosvásárhelyt. (318) (5—5)

Nyomatott Stein János m. k. egyetemi nyomdászatnál az ev. ref. tanoda hetivel Kolozsvárt.

Melléklet: CSÖNDES J. F. nevelő intézete értesitése a szülőkhez.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școala - BCU Cluj-Napoca